

- создание совместных комиссий для решения возникших вопросов с помощью специального представителя Президента в парламенте;
- оценка политики, проведенная законодательной и исполнительной властями.

Список использованных источников

1. Бельский К. С. О функциях исполнительной власти / К. С. Бельский // Государство и право. - 1997. - № 3.
2. Бутаков А. В. Российская система разделения властей. Традиции и новации / А. В. Бутаков // Правоведение. - 1997. - № 1.
3. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления / Г. В. Атаманчук. - М. : ОМЕГА-Л, 2006. - С. 138.
4. Керимов Д. А. Методология права: Предмет, функции, проблемы философии права / Д. А. Керимов. - М. : СГУ, 2008. - С. 462.
5. Конституция Республики Таджикистан. - Душанбе : [б. и.], 2003.
6. Лобанов В. В. Выборы в России и российский выбор : доклад на Третьем всерос. конгрессе политологов, 28-29 апр. 2003 г., Москва / В. В. Лобанов. - М. : [б. и.], 2003.
7. Министерства и ведомства : учеб. пособие / под ред. А. Н. Козырина и Е. К. Глушко. - М. : Норма, 2008. - С. 11.
8. Мишелетти М. Государственное управление в демократическом обществе / М. Мишелетти. - СПб., 1998. - С. 5.
9. Муллоев Д. М. Формирование правового государства в Республике Таджикистан : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Муллоев Д. М. - Душанбе, 2008. - С. 18.

Досаали Иманбердиев,
кандидат фізико-математичних наук,
докторант кафедри державного управління
і менеджменту НАДУ

Система державного управління Киргизької Республіки у світлі конституційної реформи

У статті розглядаються конституційні засади, особливості організації державної влади в Киргизькій Республіці після чергової владної революції в країні і система управління кадровою роботою.

Ключові слова: державні органи, влада, форми правління, конституційна реформа, вибори, повноваження, політичні партії, кадрова політика.

The article dealt with the constitutional principles, especially of government in the Kyrgyz Republic after the next power revolution in the country and system management personnel work.

Key words: government agencies, government, form of government, constitutional reform, elections, powers, political parties, human.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Киргизстан (Киргизька Республіка (КР)), як всі країни СНД, цього року відзначила 20 років незалежності. В історії незалежного Киргизстану було прийнято кілька Конституцій, і кожна зміна Основного Закону відображала на той момент не лише суть політичних подій, що відбувалися в республіці, але й бажання президентів, що діяли, посилити свою владу. Суб'єктами республіканської кадрової політики є Парламент КР, ради з державного управління і суддів, Державна кадрова служба, державні органи і органи місцевого самоврядування, які в межах своїх повноважень і компетенцій вирішують конкретні питання кадрової роботи.

Аналіз останніх досліджень та виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідження стану функціонування органів державної влади в Киргизькій Республіці займає досить значне місце в історії державотворення республіки. Вивченню цього питання приділяли увагу багато дослідників як у Російській Федерації, так і в Киргизькій Республіці. Однак системного дослідження питання державного управління та державної служби, а також кадрової політики здійснено не було. Тому актуалізується питання, яке висвітлено в статті.

Формулювання цілей статті. Метою статті є виявлення особливостей організації державної влади в республіці після чергової конституційної реформи і визначення системи управління кадровою роботою.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наведемо коротку хронологію конституційної реформи в Киргизстані. 5 травня 1993 р. була прийнята перша Конституція Киргизстану. Відповідно до норм цього закону 5 лютого 1995 р. відбулись вибори в двопалатний парламент - Жогорку Кенеш. Він складався з 35 депутатів Законодавчих зборів і 70 депутатів Зборів народних представників. 17 лютого 1996 р. за ініціативою Президента А.Акаєва був проведений референдум, за підсумками якого до Конституції було внесено низку істотних змін, спрямованих на розширення повноважень Президента. Наступний референдум відбувся 17 жовтня 1998 р. Змінилася кількість депутатів Жогорку Кенеша: збори народних представників склалися із 45 депутатів, а законодавчі збори з 60 народних обранців, з них 15 депутатів мали обиратися за партійними списками. Слід зазначити, що з депутатів було знято право недоторканності.

20 лютого 2000 р. відбулись вибори в обидві палати Жогорку Кенеша за одномандатними округами і партійними списками. У виборах за партійними списками брали участь дев'ять партій і два виборчих блоки. За результатами другого туру виборів, які відбулися 12 березня 2000 р., мандати депутатів отримали комуністи, Союз демократичних сил "Єдність" (виборчий блок), Демократична партія жінок, Партія ветеранів Афганістану, Соціалістична партія "Ата Мекен" і партія "Моя країна", що набрали більш ніж 5% голосів виборців кожна.

Новий проект Конституції КР у лютому 2003 р. був винесений на всенародний референдум. У лютому 2005 р. відбулися вибори до однопалатного парламенту, які 24 березня 2005 р. закінчилися для Президента республіки А.Акаєва втечею з країни. У липні 2005 р. Президентом країни був вибраний К.Бакієв.

У жовтні 2007 р. відбувся черговий референдум і була прийнята чергова редакція Конституції КР. Згідно з новою Конституцією Жогорку Кенеш складався з 90 депутатів, які обиралися за партійними списками. За тиждень до оголошення дати парламентських виборів, тобто 15 жовтня 2007 р., глава Киргизстану К.Бакієв повідомив про створення партії "Ак Жол" і став її головою. У дострокових виборах депутатів Жогорку Кенеша, що відбулися 16 грудня 2007 р., брало участь 12 політичних партій. На виборах в Жогорку Кенеш пропрезидентська партія "Ак Жол" набрала більшість голосів і отримала 71 мандат. Соціал-демократична партія Киргизстану отримала 11 мандатів, а Партія комуністів Киргизстану - 8 мандатів.

7 квітня 2010 р. на хвилі народної незадоволеності сталося насильницьке скидання авторитарної влади президента К.Бакієва. Тимчасовий уряд прийняв рішення припинити повноваження парламенту країни, що діяв, і оголосив про розробку і прийняття нової Конституції. Проект нової редакції Конституції був опублікований для всенародного обговорення 26 квітня 2011 р. Всенародний референдум з прийняття нової редакції Конституції відбувся 27 червня 2011 р.

У світі відомі три різновиди форми правління: президентська республіка, парламентська і змішана республіка, яку ще називають президентсько-парламентською, або парламентсько-президентською республікою (залежно від міри розподілу владних повноважень між президентом і парламентом). Аналіз показує, що метою конституційної реформи в Киргизькій Республіці є перерозподіл повноважень між Президентом, Жогорку Кенешем і Урядом. При цьому лідерами Тимчасового уряду було зроблено акцент на намірі затвердити в країні парламентську форму правління. На їхню думку, в умовах перехідного періоду від авторитарного до демократичного правління, що триває в Киргизстані, парламент повинен відігравати особливу роль. Основне його призначення полягає в тому, щоб сприяти поліпшенню

координації між гілками влади, створювати умови для досягнення консенсусу між владою і народом Киргизстану - виборцями. На думку членів колишнього Тимчасового уряду, саме парламент як найбільш близький до народу орган держави повинен визначати основні напрями внутрішньої і зовнішньої політики держави. Конституційна реформа, зрештою, унеможливить і зловживання владою внаслідок її концентрації в одних руках. У новій Конституції КР передбачена система стримувань і противаг, яка встановить реальний баланс між гілками влади.

Як відомо, до 2010 р. в Киргизстані була створена жорстка вертикаль державної влади, де всі важелі управління замикалися на президентові. До квітня 2010 р. Президентом КР фактично затверджувалися всі ключові фігури аж до керівників районних державних адміністрацій. За новою Конституцією кандидатів в акини (глави державних адміністрацій) відбиратимуть районні кенеші. Це стане додатковим інструментом народного контролю над місцевою владою.

Згідно з чинною Конституцією КР Президент КР призначає вибори в Жогорку Кенеш і місцеві кенеші. Він підписує і оприлюднює закони, що приймаються Парламентом КР. Президент також представляє до Парламенту кандидатури для обрання (звільнення) на посади суддів Верховного суду, призначає (звільняє) суддів місцевого значення за пропозицією Ради суддів, призначає за погодженням з Парламентом КР Генерального прокурора, міністра оборони, голову комітету національної безпеки і їх заступників. Він вносить до Парламенту країни кандидатури для обрання (звільнення) на посаду голови Національного банку, однієї третини членів Центральної виборчої комісії, однієї третини членів Рахункової палати, призначає голову Рахункової палати.

Щоб глава держави міг займати принципову позицію відносно дій і рішень партії більшості, зберегти самостійність і не залежати від різних політичних сил, він обирається шляхом всенародного голосування. У багатьох парламентських республіках: Польщі, Румунії, Болгарії, Словаччині, Словенії, Ірландії і Фінляндії президенти обираються на всенародних виборах. З 2007 р. до всенародних виборів глави держави перейшла Туреччина.

Відповідно до нової Конституції КР Парламент і уряд КР отримують широкі повноваження і Президент КР не зможе втручатися в їх діяльність. Але в спірних ситуаціях саме йому належить виступити арбітром у врегулюванні політичних криз.

Парламент КР відповідно до ст. 74 Конституції КР призначає всенародний референдум, вибори Президента КР, вносить зміни до Конституції КР, вирішує питання про зміну державних кордонів і адміністративно-територіального устрою КР, затверджує республіканський бюджет, визначає структуру і склад Уряду, затверджує загальнодержавні програми розвитку,

приймає рішення про довіру (недовіру) Уряду КР, про усунення Президента КР з посади.

Конституцією регламентуються певні умови для парламентської опозиції: гарантується посада віце-спікера, голів комітетів з правопорядку і бюджету. Представники опозиційної фракції беруть участь у паритетному формуванні складу Рахункової палати, Центральної виборчої комісії і Ради суддів. Політична партія, що перемогла на виборах, отримує 65 місць у парламенті. Місця, що залишилися в Парламенті КР (а це 55 депутатських мандатів), мають дістатися іншим партіям. Партія, що перемогла, отримує право сформувати Уряд КР, але голосів її членів не вистачить, щоб змінювати Конституцію або узурпувати владу. Парламентська опозиція не дозволить парламентській більшості і уряду зловживати владою.

Тепер розглянемо повноваження Уряду республіки в новій Конституції КР. Уряд відповідно до ст. 83 є найвищим органом виконавчої влади КР. Структура уряду включає підпорядковані йому міністерства, державні комітети, адміністративні відомства і місцеві державні адміністрації.

Сучасна структура Уряду КР має такий вигляд: міністерств - 18, комітетів - 2, державних агентств - 7, державних служб - 9, державних фондів - 3, державних дирекцій - 1, державних комісій - 2, державних відомств - 8 і місцевих державних адміністрацій - 40, які, у свою чергу, формують свої апарати для виконання покладених на них повноважень, завдань, координують роботу з кадрами підвідомчих організацій, забезпечують суворе дотримання законів, нормативних положень з державної служби.

Парламент, Президент і Прем'єр-міністр КР затверджують кадрову політику в країні і державні витрати, пов'язані з її реалізацією. Парламент КР ухвалює закони, постанови нормативного характеру, необхідні для реалізації кадрової політики. Уряд КР здійснює контроль за дотриманням законів і найбільш загальних положень кадрової політики. Президент і Прем'єр-міністр КР призначають і звільняють з посади членів уряду, осіб, що заміщають вищі державні посади в республіці, затверджують програми, нормативні положення, інструкції та інші документи з реалізації кадрової політики.

Уряд КР забезпечує фінансування заходів, пов'язаних з кадровою роботою, і вживає заходів щодо правового і соціального захисту державних і муніципальних службовців. Прем'єр-міністр призначає (звільняє) на посаду осіб, що заміщають головні державні посади державної служби: заступників міністрів, заступників голови державного комітету; керівників управлінь уряду і їх заступників, завідуючих відділами і головних фахівців апарату уряду.

Таким чином, державний устрій Киргизької Республіки визначається новою Конституцією, яка була прийнята 27 червня 2010 р. Нова Конституція визначає державну форму правління Киргизстану як парламентську рес-

публіку. Парламент і Прем'єр-міністр мають значно більше влади і повноважень, ніж Президент. Парламент Республіки - Жогорку Кенеш має пріоритет у вирішенні і визначенні найважливіших напрямів у державній політиці, є однопалатним і складається зі 120 депутатів, обраних строком на 5 років за партійними списками. Президент обирається всенародним голосуванням строком на 6 років, без права переобрання на другий термін. Одна й та сама особа не може бути обрана Президентом двічі.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

1. Якщо при колишній системі державного управління Президент Киргизької Республіки мав абсолютну владу, то за новою Конституцією він не може брати участь у фінансовому і економічному регулюванні, втручатися в кадрову політику Уряду КР, розпоряджатися державним майном, бюджетом, створювати нові державні органи. Як арбітр політичних сил, символ єдності народу і влади, гарант суверенітету і територіальної цілісності Киргизстану, Президент повинен стояти вище за партійні рішення. Президент стає символом державної влади, главою держави і Верховним головнокомандувачем.

2. Парламент КР у новій Конституції КР підсилює свої контрольні функції, заслуховує Президента, щорічні звіти вищих посадових осіб (Прем'єр-міністра, Генерального прокурора, голів Національного банку і рахункової палати, Омбудсмена КР), через представництва в політичних партіях враховує інтереси різних регіональних, етнічних, конфесійних, професійних та інших груп.

3. У новій Конституції КР посилені повноваження і підвищена відповідальність Уряду в системі управління державою і у визначенні кадрової політики в системі державної служби. Прем'єр-міністр і його кабінет несуть персональну відповідальність за ситуацію в країні, соціально-економічний розвиток і кадрову політику. Міністри відповідальні лише перед Прем'єр-міністром, а не перед Президентом і Парламентом. Уряд у цілому підконтрольний лише Парламенту КР, а не Президенту.

Аналіз суспільно-політичного розвитку країни за 20 років показує складність установа демократичних норм у державному управлінні. Головним питанням майбутнього Киргизстану є збереження сталості конституційних засад держави як основи стійкого розвитку, стабільності і національної цілісності. Перефразовуючи слова великого Конфуція, можна стверджувати, що "Киргизстан маленький, але люди в ньому думають і мріють про велике".

Список використаних джерел

1. Кыргыз Республикасынын Конституциясы : Конституция Кыргызской Республики : принята референдумом 27 июня 2010 г. - Бишкек : [б. и.], 2010. - С. 53.